

บทที่ ๕

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง “ศึกษาการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ตามหลักพรหมวิหาร ๔ ของพระสังฆาธิการในเขตตำบลค่ายบกหวาน อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย ” โดยมีวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้ ๑) เพื่อศึกษาแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารกิจการคณะสงฆ์ และหลักพรหมวิหาร ๔ ๒) เพื่อศึกษาสภาพปัญหาของการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการ ในเขตตำบลค่ายบกหวาน อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย และ ๓) เพื่อศึกษาเสนอแนวทางการบริหารกิจการคณะสงฆ์ตามหลักพรหมวิหาร ๔ ของพระสังฆาธิการในเขตตำบลค่ายบกหวาน อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ที่เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In Depth Interview) โดยมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

๕.๒ อภิปรายผล

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

ผลการศึกษาแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ตามหลักพรหมวิหาร ๔ ของพระสังฆาธิการในเขตตำบลค่ายบกหวาน อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย ผลการวิจัยพบว่าผลการศึกษาแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารกิจการคณะสงฆ์ และหลักพรหมวิหาร ซึ่งการบริหารกิจการคณะสงฆ์ เป็นภาระหน้าที่โดยตรงของพระสังฆาธิการที่มี ความสำคัญต่อพระศาสนาเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งประกอบด้วย ด้านการปกครองคณะสงฆ์ ได้กล่าวว่า การควบคุมและส่งเสริมการ รักษาความเรียบร้อยดีงาม หมายถึง งานในหน้าที่ของพระสังฆาธิการในการปกครองดูแลพระภิกษุ สามเณรในเขตการปกครองของตน ให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อยถูกต้องตามหลักพระธรรมวินัย และตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ ด้านการศาสนศึกษา บทบาทที่วัดและพระสงฆ์จะทำได้ คือ การศึกษา การเผยแผ่และการสงเคราะห์ ซึ่งในส่วนของการศึกษานั้น เป็นการให้บริการด้าน การศึกษาแก่พระสงฆ์ คือ การมีโรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ด้านการศึกษาสงเคราะห์ เป็นการจัดการศึกษาซึ่งแบ่งได้เป็น ๔ ประเภท คือ ๑. โรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา ๒. ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ๓. ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด ๔. โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เป็นต้น

ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ด้านการสาธารณูปการ หมายถึง ๑. การก่อสร้างและการบูรณปฏิสังขรณ์ ศาสนวัตถุและศาสนสถาน ๒. กิจการอันเกี่ยวกับวัด คือ การสร้าง การตั้ง การรวม การย้าย การยุบเลิก การขอรับพระราชทานวิสุงคามสีมา การยกวัดร้างเป็นวัดมีพระภิกษุอยู่จำพรรษา และการยกวัด ราษฎร์ขึ้นเป็นพระอารามหลวง ๓. กิจการของวัดอื่นๆ เช่น การจัดงานวัด การเรียไร ๔. การศาสนสมบัติของวัด ด้านการสาธารณสงเคราะห์ เช่น ๑. การพัฒนาหมู่บ้าน การพัฒนาตำบล การช่วยจัดหาทุนการสงเคราะห์การป้องกันยาเสพติดให้โทษ ๒. การช่วยเหลือสถานที่อื่นเป็นสาธารณสมบัติ เช่น การสร้างถนนหนทาง ขุดลอก คูคลอง สร้างฌาปนสถาน สร้างการประปา สร้างเครื่องกำเนิดไฟฟ้า ๓. การช่วยเหลือประชาชน ในโอกาสที่ควรช่วย เช่น การประสพอุทกภัย หรือช่วย คนชราหรือคนพิการ การสาธารณสงเคราะห์จะต้องจัดเพื่อความเรียบร้อยดีงามและไม่ขัดต่อ พระธรรมวินัยและความสงบสุขของบ้านเมือง เป็นต้น

สภาพปัญหาเกี่ยวกับการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ตามหลักพรหมวิหาร ๔ ของพระสังฆาธิการในเขตตำบลค่ายบกหวาน อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย พระสังฆาธิการไม่หาบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการ บริหารจัดการเข้ามาในการช่วยเหลือดูแลงาน ด้านการปกครอง พระสังฆาธิการให้ความรักเมตตา อำนวยความสะดวกในวัดให้แก่ พระสงฆ์ไม่เคยยั้งถึง ด้านการศึกษา การส่งเสริมสนับสนุนด้านการศึกษา นักรธรรมและบาลี ยังประสบความสำเร็จเรื่องทุนไม่มากนัก ยังขาดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการสอนนักรธรรม และบาลียังไม่เพียงพอ ด้านการศึกษาสงเคราะห์ พระสังฆาธิการขาดการส่งเสริมสนับสนุนการจัดตั้งโรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ขึ้นในวัด พระสังฆาธิการขาดกองทุนในการสนับสนุนส่งเสริมพระภิกษุ สามเณรและผู้ด้อยโอกาสทางด้านการศึกษาสงเคราะห์ ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา มีการเผยแผ่ธรรมโดยการจัดกิจกรรมต่างๆ ไม่มากในวันสำคัญ ทางพระพุทธศาสนา เช่น วันวิสาขบูชา วันมาฆบูชา อาสาฬหบูชา ด้านการสาธารณูปการ พระสังฆาธิการไม่แบ่งงานกันรับผิดชอบและวางแผนรวมกันกับ ฝ่ายบ้านเมืองในการบริหารจัดการในระบบสาธารณูปการ ด้านการสาธารณ สงเคราะห์ พระสังฆาธิการ วัดกับชุมชนยังขาดการวางแผนจัดกิจกรรม สาธารณสงเคราะห์รวมกัน การให้ความช่วยเหลือเมื่อชุมชนขอความช่วยเหลือ/ขอความช่วยเหลือ รวมมือในการจัดกิจกรรมต่างๆ ยังไม่ดีเท่าที่ควร

แนวทางในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ตามหลักพรหมวิหาร ๔ ของพระสังฆาธิการในเขตตำบลค่ายบกหวาน อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย ด้านปกครองมีการปกครองและการบริหารกิจการคณะสงฆ์และการปฏิบัติ หน้าที่ของพระสังฆาธิการและผู้ที่ได้รับมอบหมายจากเจ้าคณะอำเภอในการดูแลคณะสงฆ์ในแต่ละวัด ให้ปฏิบัติตามพระธรรมวินัย ด้วยหลักสาราณียธรรมและสามัคคีธรรม เปนตน ตามกฎหมาย กฎมหาเถรสมาคม ขอบังคับ ระเบียบ คำสั่ง มติ ประกาศ ของมหาเถรสมาคม หรือผู้ที่สนใจในการเลาเรียน เอาใจใส่ในการเรียนควรให้การสงเคราะห์เป็นหน้าที่ของพระสงฆ์ ควรมี

แก่เด็ก นักเรียน เยาวชน และ พุทธศาสนิกชนที่ ด้อยโอกาสให้มองเห็นความสำคัญด้วยในการศึกษา สงเคราะห์ การสงเคราะห์пен หน้าที่ของพระสงฆ์ควรให้มีแก่นักเรียนและพุทธศาสนิกชนที่ด้อย โอกาสให้มองเห็นความสำคัญด้วย

แนวทางในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศาสนศึกษาของพระสังฆาธิการ ตำบลค่าย บกหวาน อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย มีการจัดให้มีการศึกษาเล่าเรียนพระปริยัติธรรมแก่พระภิกษุ สามเณร ทั้งแผนกธรรม และแผนกบาลี รวมทั้งส่งเสริมให้พระภิกษุสามเณร ได้เรียนภายนอกสำนัก เรียนด้วย และรวมทั้ง ส่งเสริมให้พระภิกษุ สามเณรได้ศึกษาลาเรียนวิชาที่เป็นประโยชน์แก่การ ประกาศพระพุทธศาสนาอีก ด้วย คณะสงฆ์และประชาชนทั่วไปเพื่อมาบริหารจัดการสร้างสื่อ และ อุปกรณ์ในการदानศาสนศึกษา ควรมีการตั้งกองทุนไว้สำหรับศาสนศึกษาของเขตตำบลค่ายบกหวาน อำเภอเมือง จังหวัดหนองคายโดยตรง ควรมีสื่อที่จะเปิดศึกษาได้ ด้วยตนเองในห้องเรียนที่เป็น ซีดี หรืออุปกรณ์การเรียนอื่นๆที่ เกี่ยวกับพระพุทธศาสนาเปิดดูได้ทันที ควรหางบประมาณจากภาครัฐ หรือองค์กรต่างๆเข้ามาบริหาร

แนวทางในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการศึกษาสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการ ตำบลค่ายบกหวาน อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย มีการให้การศึกษอบรมด้านคุณธรรมและ จริยธรรมที่จะอำนวย ประโยชน์แก่อุปถัมภ์เด็กและเยาวชน ตลอดจนการสงเคราะห์เด็กและเยาวชนให้ ได้รับการศึกษาเล่า เรียนและการสนับสนุน ด้านทุนทรัพย์ปัจจัยและอุปกรณ์เครื่องอำนวยความสะดวกในการศึกษาเล่า เรียน โดยไม่ขัดต่อพระธรรมวินัยและกฎหมายบ้านเมือง เพื่อสร้างเยาวชนให้ เป็นรูปดีของสังคมและ ประเทศชาติ ควรให้องค์กรสงฆ์มีการประชุมกันเป็นทางการเพื่อหา บประมาณโดยตรงจากภาครัฐ จัดสรรเป็นงบประมาณมาบริหารจัดการ ในเรื่องการศึกษาสงเคราะห์ ควรหาสื่อที่จะเปิดศึกษาได้ด้วย ตนเองในห้องเรียนแต่ละโรงเรียน

แนวทางในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระสังฆาธิการ ตำบลค่ายบกหวาน อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย มีการจัดให้มีการฟังพระธรรมเทศนาใน วันธัมมัสสวนะ และวันสำคัญของทางวัดทั่วไป ตลอดจนการจัดอบรมสมณะวิปัสสนากรรมฐานตาม แนวสติปัฏฐาน ๔ ทั้งแก่พระภิกษุ สามเณร และทั้งแก่อุบาสกและอุบาสิกาสาธุชนทั่วไป มีการ บรรยายหรือปาฐกถา ธรรม การจัดศาสนพิธีต่างๆ เพื่อรักษาพิธีและวัฒนธรรมทางพระพุทธศาสนา และการให้ธรรมะหรือ ๑๓๕ การสนทนาธรรมแก่ประชาชนในชุมชนและสังคม รวมทั้งการจัดพิมพ์ หนังสือธรรมและวารสารที่เป็น การเผยแผ่พระพุทธศาสนา สำหรับพระภิกษุ สามเณร ผู้ที่สนใจได้ ศึกษาคนควาหาความรู้เพิ่มเติมเพื่อ ความเจริญและเพื่อความสันติสุขทั้งชีวิตของตนเองและของผู้อื่น ควรมีบุคลากรที่สร้างสื่อที่เก่ง ๆ มา เป็น วิทยากรแนะนำการใช้สื่อแก่พระที่ทำหน้าที่ในการเผยแผ่ และมีงบประมาณจากภาครัฐที่จะทำสื่อเป็น แรงจูงใจแก่เด็ก เยาวชนมีงบประมาณที่ชัดเจนที่จะทำสื่อ เป็นแรงจูงใจแก่เด็ก นักเรียน

แนวทางในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการสาธารณูปการของพระสังฆาธิการ ตำบล ค่ายบกหวาน อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย มีการก่อสร้างและการบูรณปฏิสังขรณ์ศาสนสมบัติไว้ใน วัดด้วย การรักษา ซ่อมแซม ปรับปรุง ตกแต่งศาสนวัตถุ และศาสนสถาน ที่มีอยู่เดิมให้มั่นคงถาวร และ ก่อสร้างเพิ่มเติมให้เพียงพอ ประหยัดและคุ้มค่า แก่การปฏิบัติศาสนกิจของพระภิกษุ สามเณร และ อุบาสก อุบาสิกา เพื่อเป็นการสืบต่อและดำรงไว้ซึ่งพระพุทธศาสนาให้มั่นคงและวัฒนาถาวร โดยยึด หลักให้ได้รับประโยชน์สูงสุดและให้ประหยัดที่สุด ตามรูปแบบนโยบายของมหาเถรสมาคม ให้เรียบร้อย องค์กรของแต่ละวัดรวมมือกับเจ้าอาวาสวัดจัดระเบียบวัด ในรูปแบบ ให้เรียบร้อยและ ทันสมัยต่อโลกปัจจุบัน

แนวทางในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการสาธารณสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการ ตำบลค่ายบกหวาน อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย มีการดำเนินกิจการสาธารณประโยชน์เพื่อช่วยเหลือเกื้อกูล แก่ประชาชนในชุมชนและสังคมทั้งในที่ไกลและที่ใกล้ โดยการจัดกิจกรรมอันเป็น สาธารณสมบัติหรือ สาธารณกุศล เช่นการให้ความรู้ในการดำเนินชีวิตที่ถูกต้องตามหลักธรรมทาง พระพุทธศาสนาและให้ ดำรงชีวิตแบบพอเพียง ประหยัดและมัธยัสถ์ ตลอดจนการมอบอุปกรณ์ที่จำ เป็นต่อการปฏิบัติหน้าที่ ของหน่วยงานต่างๆ เป็นต้น เพื่อเป็นการอนุเคราะห์สังคมโดยส่วนรวม ควรเน้นนโยบายให้ประชาชน ในหมู่บ้านหรือผู้ที่ใดเกี่ยวข้องในการสาธารณสงเคราะห์ปกป้องรักษา ดูแลสิ่งที่เป็นประโยชน์ และอื่นๆ ของหมู่บ้าน วัด โรงเรียนด้วยความสามัคคีกันจะได้เป็นประวัติดังนี้

๕.๒ อภิปรายผล

จากการวิจัยเรื่อง “การบริหารกิจการคณะสงฆ์ ตามหลักพรหมวิหาร ๔ ของพระสังฆาธิการในเขตตำบลค่ายบกหวาน อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย” สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

(๑) **ด้านการปกครองคณะสงฆ์** มีการปกครองและการบริหารกิจการคณะสงฆ์และการปฏิบัติ หน้าที่ของพระสังฆาธิการและผู้ที่ได้รับมอบหมายจากเจ้าคณะอำเภอในการดูแลคณะสงฆ์ ในแต่ละวัด ให้ปฏิบัติตามพระธรรมวินัย ด้วยหลักสาราณียธรรมและสามัคคีธรรมเป็นต้น ตาม กฎหมาย กฎมหาเถรสมาคม ขอบังคับ ระเบียบ คำสั่ง มติ ประกาศ ของมหาเถรสมาคม หรือผู้ที่ สนใจในการเลาเรียน เอาใจใส่ในการเรียนควรให้การสงเคราะห์เป็นหน้าที่ของพระสงฆ์ ควรมีแก่เด็ก นักรเรียน เยาวชน และ พุทธศาสนิกชนที่ ด้อยโอกาสให้มองเห็นความสำคัญด้วยในการศึกษาสงเคราะห์ การสงเคราะห์เป็น หน้าที่ของพระสงฆ์ควรมีแก่เด็กนักเรียนและพุทธศาสนิกชนที่ด้อยโอกาส ให้มองเห็นความสำคัญด้วย ซึ่งสอดคล้องกับ พระชนดล นาคพิพัฒน์ ได้วิจัยเรื่อง “การบริหารกิจการ คณะสงฆ์จังหวัดบุรีรัมย์”โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการ

คณะสงฆ์ศึกษาเปรียบเทียบการบริหารกิจการคณะสงฆ์ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดบุรีรัมย์ ซึ่งผลการวิจัย สรุปว่า พระสังฆาธิการในจังหวัดบุรีรัมย์ มีบทบาทในการบริหารกิจการคณะสงฆ์โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีบทบาทในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในด้านการปกครองอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านศาสนศึกษา การศึกษาสงเคราะห์ การเผยแผ่พระพุทธศาสนา การสาธารณูปการ และการสาธารณสงเคราะห์อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนผลการเปรียบเทียบบทบาทในการบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า พระสังฆาธิการที่มีอายุ ตำแหน่งพระสังฆาธิการ จำนวนพรรษาวุฒิ การศึกษาทางสามัญ การศึกษาทางธรรม วุฒิการศึกษาทางเปรียญธรรม และประสบการณ์ในการปฏิบัติหน้าที่ของพระสังฆาธิการที่แตกต่างกัน มีบทบาทในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ไม่แตกต่างกัน และข้อเสนอแนะในการบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดบุรีรัมย์ ควรมีการปกครองพระภิกษุ สามเณร ให้ปฏิบัติตามพระวินัยอย่างเคร่งครัด มีกองทุนส่งเสริมด้านการศึกษาแก่พระภิกษุสามเณร ให้พระภิกษุ สามเณร เอาใจใส่ต่อกิจกรรมด้านพระพุทธศาสนา ให้พระภิกษุสามเณร ดำเนินกิจกรรมบางอย่างภายในวัดอย่างมีระเบียบ

(๒) ด้านการศาสนศึกษา มีการจัดให้มีการศึกษาเล่าเรียนพระปริยัติธรรมแก่พระภิกษุสามเณร ทั้งแผนกธรรม และแผนกบาลี รวมทั้งส่งเสริมให้พระภิกษุสามเณร ได้เรียนภายนอกสำนักเรียนด้วย และรวมทั้ง ส่งเสริมให้พระภิกษุ สามเณรได้ศึกษาลาเรียนวิชาที่เป็นประโยชน์แก่การประกาศพระพุทธศาสนาอีกด้วย คณะสงฆ์และประชาชนทั่วไปเพื่อมาบริหารจัดการสร้างสื่อ และอุปกรณ์ในการด้านศาสนศึกษา ควรมีการตั้งกองทุนไว้สำหรับศาสนศึกษาของเขตตำบลค่ายบกหวาน อำเภอเมือง จังหวัดหนองคายโดยตรง ควรมีสื่อที่จะเปิดศึกษาได้ ด้วยตนเองในห้องเรียนที่เป็น ซีดี หรืออุปกรณ์การเรียนอื่นๆ ที่เกี่ยวกับพระพุทธศาสนาเปิดดูได้ทันที ควรหางบประมาณจากภาครัฐ หรือองค์กรต่างๆ เข้ามารับบริหาร ซึ่งสอดคล้องกับ พระเกษมศักดิ์ วรสกลโข (อาสนะทอง) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ อำเภอชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์” ผลวิจัยพบว่า การบริหารกิจการคณะสงฆ์ตามหลักการปฏิบัติหน้าที่ของพระสังฆาธิการในอำเภอชุมแสง อยู่ในระดับมากทุกด้าน ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความเจริญก้าวหน้าที่เป็นไปในทิศทางเดียวกับพุทธจักรและอาณาจักร เป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาสังคม ตลอดถึงการพัฒนาศาสนา การศึกษาและอื่นๆ ที่เกี่ยวเนื่องกับคณะสงฆ์ โดยใช้หลักหน้าที่ของพระสังฆาธิการ ๖ ด้าน คือ การปกครองการศาสนศึกษา การศึกษาสงเคราะห์ การเผยแผ่พระพุทธศาสนา การสาธารณูปการและการสาธารณสงเคราะห์ เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในอำเภอชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์ พบว่า พระภิกษุที่มีอายุ พรรษา, การศึกษาสามัญ, การศึกษาทางธรรมและตำแหน่งที่ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในอำเภอชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ๐.๐๑

(๓) **ด้านการศึกษาสงเคราะห์** มีการให้การศึกษอบรมด้านคุณธรรมและจริยธรรมที่จะอำนวยประโยชน์แก่อนุชนรุ่นต่อไป ตลอดจนการสงเคราะห์เด็กและเยาวชนให้ได้รับการศึกษาเล่าเรียนและการสนับสนุน ด้านทุนทรัพย์ปัจจัยและอุปกรณ์เครื่องอำนวยความสะดวกในการศึกษาเล่าเรียน โดยไม่ขัดต่อพระธรรมวินัยและกฎหมายบ้านเมือง เพื่อสร้างเยาวชนให้เป็นรูปดีของสังคมและ ประเทศชาติ ควรให้องค์กรสงฆ์มีการประชุมกันเป็นทางการเพื่อหาประมาณโดยตรงจากภาคีรัฐ จัดสรรงบประมาณมาบริหารจัดการ ในเรื่องการศึกษาสงเคราะห์ ควรหาสื่อที่จะเปิดศึกษาได้ด้วย ตนเองในห้องเรียนแต่ละโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับ ธนียพร พงษ์โสภณ ได้ทำการวิจัยเรื่อง บทบาทของพระสงฆ์ สื่อบุคคลในการชี้แนะและปลูกจิตสำนึกประชาชน เพื่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น (ศึกษากรณี พระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาส จังหวัดกาญจนบุรี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการเปิดรับข่าวสารทางสื่อมวลชนของพระสงฆ์ และการนำข่าวสารที่ได้รับไปใช้ประโยชน์ การเลือกใช้วิธีการสื่อสารของพระสงฆ์ในการชี้แนะ และปลูกจิตสำนึกประชาชนชนบท เพื่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะประชากรของพระสงฆ์ ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะประชากรของพระสงฆ์ซึ่งได้แก่ อายุ พรรษา การศึกษาทางโลก และการศึกษาทางธรรม กับการชี้แนะ และปลูกจิตสำนึกประชาชนชนบทเพื่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นกลุ่มประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ พระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาส รองเจ้าอาวาส หรือผู้ช่วยเจ้าอาวาส ซึ่งจำพรรษาอยู่ในวัดที่ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรี จำนวน ๒๐ รูปศึกษาประชากรทั้งหมด พบว่า ประชากรพระสงฆ์ติดตามข่าวสารต่างๆ จากหนังสือพิมพ์และวิทยุกระจายเสียงมากที่สุด ประชากรพระสงฆ์ส่วนใหญ่ อ่านหนังสือพิมพ์ทุกวัน และเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการพัฒนาในด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมทางหนังสือพิมพ์มากที่สุด พระสงฆ์ส่วนใหญ่จะตกลงใจเชื่อข่าวสารจากหนังสือพิมพ์มากที่สุด และประชากรพระสงฆ์ส่วนใหญ่ นำข่าวสารที่ได้จากการอ่าน รับฟังหรือรับชม จากสื่อมวลชนต่างๆ ไปใช้ประโยชน์ในการชี้แนะอบรมสั่งสอนให้ประชาชนในชุมชน

(๔) **ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา** มีการจัดให้มีการฟังพระธรรมเทศนาในวันธัมมัสสวนะ และวันสำคัญของทางวัดทั่วไป ตลอดจนการจัดอบรมสมณะวิปัสสนากรรมฐานตามแนวสติปัฏฐาน ๔ ทั้งแก่พระภิกษุ สามเณร และทั้งแก่อุบาสกและอุบาสิกาสาธุชนทั่วไป มีการบรรยายหรือปาฐกถาธรรม การจัดศาสนพิธีต่างๆ เพื่อรักษาพิธีและวัฒนธรรมทางพระพุทธศาสนา และการให้ธรรมะหรือ ๑๓๕ การสนทนาธรรมแก่ประชาชนในชุมชนและสังคม รวมทั้งการจัดพิมพ์หนังสือธรรมและวารสารที่เป็น การเผยแผ่พระพุทธศาสนา สำหรับพระภิกษุ สามเณร ผู้ที่สนใจได้ศึกษาค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมเพื่อ ความเจริญและเพื่อความสันติสุขทั้งชีวิตของตนเองและของผู้อื่น ควรมีบุคลากรที่สร้างสื่อที่เก่ง ๆ มา เป็นวิทยากรแนะนำการใช้สื่อแก่พระที่ทำหน้าที่ในการเผยแผ่ และมีงบประมาณจากรัฐที่จะทำสื่อเป็นแรงจูงใจแก่เด็ก เยาวชนมีงบประมาณที่ชัดเจนที่จะทำสื่อเป็นแรงจูงใจแก่เด็ก

นักเรียน สอดคล้องกับ พระปลัดเกียรติศักดิ์ สิ้นทิวรรกุล ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดกระบี่” จากผลการวิจัย พบว่า องค์ประกอบในการจัดการศาสนศึกษาจะดีหรือไม่ประการใด ขึ้นอยู่กับเจ้าสำนักเรียน หรือเจ้าสำนักศาสนศึกษา และ ครูอาจารย์ผู้บริหารการศาสนศึกษา ที่ได้ช่วยแบกรับภาระการศาสนศึกษาอย่างเต็มกำลัง อันเป็นการแสดงความ กตัญญูต่อพระศาสนา และคณะสงฆ์การจัดการศาสนศึกษานั้นแผนกที่ประสบปัญหา มากคือ การจัดการศึกษาแผนกบาลี เพราะขาดแคลนทั้งครู นักเรียน และอุปสรรคอื่นๆ ซึ่งคณะสงฆ์ จะต้องช่วยจัดการศึกษาแผนกบาลี อันเป็นการศึกษาพระพุทธศาสนาโดยตรง เพื่อให้พระสงฆ์เจริญด้วยวิชาความรู้

(๕) **ด้านการสาธารณูปการ** มีการก่อสร้างและการบูรณปฏิสังขรณ์ศาสนสมบัติไว้ในวัดดวย การรักษา ซ่อมแซม ปรับปรุง ตกแต่งศาสนวัตถุและศาสนสถาน ที่มีอยู่เดิมให้มั่นคงถาวร และก่อสร้างเพิ่มเติมให้เพียงพอ ประหยัดและคุ้มค่าแก่การปฏิบัติศาสนกิจของพระภิกษุ สามเณร และอุบาสก อุบาสิกา เพื่อเป็นการสืบต่อและดำรงไว้ซึ่งพระพุทธศาสนาให้มั่นคงและวัฒนาถาวร โดยยึดหลักให้ได้รับประโยชน์สูงสุดและให้ประหยัดที่สุด ตามรูปแบบนโยบายของมหาเถรสมาคม ให้เรียบร้อย องค์การของแต่ละวัดร่วมมือกับเจ้าอาวาสวัดจัดระเบียบวัด ในรูปแบบ ให้เรียบร้อยและ ทันสมัย ต่อโลกปัจจุบัน สอดคล้องกับ พระธวัชชัย จารุธมโม (ศรีสุข) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ : กรณีศึกษาวัดในอำเภอหนองแขง จังหวัดสระบุรี” ผลการวิจัยพบว่า จากการศึกษาพบว่าประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์: กรณีศึกษา วัดในอำเภอหนองแขง จังหวัดสระบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน พระภิกษุสามเณร และประชาชนมีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ อยู่ในระดับมากทุกด้านการเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระภิกษุสามเณร และประชาชน ต่อประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์: กรณีศึกษา วัดในอำเภอหนองแขง จังหวัดสระบุรี พบว่า สถานภาพ อายุพรรษา ตำแหน่ง การศึกษานักธรรม และการศึกษายาสามัญ เพศ สถานภาพ อาชีพ ตลอดจนถึงทักษะและประสบการณ์ชีวิตในการปฏิบัติหน้าที่ของพระภิกษุสามเณร ประชาชน แตกต่างกัน มีความคิดเห็น ประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์: กรณีศึกษา วัดในอำเภอหนองแขง จังหวัดสระบุรี โดยรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

(๖) **ด้านการสาธารณสงเคราะห์** มีการดำเนินกิจการสาธารณประโยชน์เพื่อช่วยเหลือเกื้อกูล แก่ประชาชนในชุมชนและสังคมทั้งในที่ไกลและที่ใกล้ โดยการจัดกิจกรรมอันเป็น สาธารณสมบัติหรือ สาธารณกุศล เช่นการให้ความรู้ในการดำเนินชีวิตที่ถูกต้องตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาและให้ ดำรงชีวิตแบบพอเพียง ประหยัดและมัธยัสถ์ ตลอดจนการมอบอุปกรณ์ที่จำเป็นต่อการปฏิบัติหน้าที่ ของหน่วยงานต่างๆ เป็นต้น เพื่อเป็นการอนุเคราะห์สังคมโดยส่วนรวม ควรเน้นนโยบายให้ประชาชน ในหมู่บ้านหรือผู้ที่ใดเกี่ยวข้องในการสาธารณสงเคราะห์ปกป้องรักษา

ดูแลสิ่งที่เป็นประโยชน์ และอื่นๆ ของหมู่บ้าน วัด โรงเรียนด้วยความสามัคคีกันจะได้เป็นประวัติของวัดในการบริหารจัดการ ซึ่งสอดคล้องกับ พระครูโพธิ์จรูญสารคุณ (สุเทพ งามละมัย) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ทักษะการบริหารจัดการวัดของเจ้าอาวาสในอำเภอลาดหลุมแก้วจังหวัดปทุมธานี พบว่า เจ้าอาวาสในอำเภอลาดหลุมแก้ว จังหวัดปทุมธานี มีทักษะการบริหารจัดการวัดโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓. ๗ และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า เจ้าอาวาสในอำเภอลาดหลุมแก้ว จังหวัดปทุมธานี มีทักษะการบริหารจัดการวัด อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงจากมากไปหาน้อยตามค่าเฉลี่ย คือ ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ ทักษะด้านความคิดรวบยอด ทักษะด้านการสอน ทักษะด้านเทคนิคและทักษะด้านความคิด ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๑๔, ๔.๑๒, ๓. ๑, ๓. ๕ และ ๓. ๔ ตามลำดับ การเปรียบเทียบทักษะการบริหารจัดการวัดของเจ้าอาวาสในอำเภอลาดหลุมแก้ว จังหวัดปทุมธานี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า พระสงฆ์มีทักษะแตกต่างกันตามพรรษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนพระสงฆ์ที่มีอายุและระดับการศึกษานักธรรมต่างกัน มีทักษะไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารกิจการคณะสงฆ์ ตามหลักพรหมวิหาร ๔ ของพระสังฆาธิการในเขตตำบลค่ายบกหวาน อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย” ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะโดยแบ่งออกเป็น ๓ ประเด็น ดังนี้

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๑) ด้านการปกครอง คณะสงฆ์ควรให้ความสำคัญต่อการกำกับดูแล ปฏิบัติตามกฎหมายระเบียบของวัดให้เหมาะสม ไม่เคร่งครัดเกินไปหรือหย่อนยานเกินไป

๒) ด้านการศาสนศึกษา/คณะสงฆ์ควรดำเนินงานอบรมความรู้ให้แก่พุทธศาสนิกชนคณะสงฆ์ควรจัดให้มีครูพระเขาไปช่วยสอนศีลธรรมในโรงเรียนให้ได้อย่างต่อเนื่องสำหรับอบรมเด็กเยาวชนจะได้ซึมซับรับธรรมเป็นหลักการใช้ชีวิต

๓) ด้านการศึกษาสงเคราะห์คณะสงฆ์ควรให้การสนับสนุนการเป็นครูพระช่วยสอนวิชาพระพุทธศาสนาในสถานศึกษานั้นๆ ทางคณะสงฆ์ควรจัดหาและส่งไปฝึกอบรมเสริมความรู้เพื่อที่จะได้บุคลากรที่มีประสิทธิภาพในการ

๔) ด้านการเผยแผ่ คณะสงฆ์ควรสั่งให้แต่ละวัดหมั่นทำกิจวัตรของสงฆ์ให้ครบถ้วน เช่น การสวดมนต์เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้พบเห็น ส่งเสริมให้มีการออกไปเผยแผ่ธรรมตามสถานที่ต่างๆ สถานศึกษาหรือในสถานที่ราชการ สำหรับการใช้ในชีวิตประจำวัน

๕) ด้านการสาธารณูปการ ผู้ปกครองทุกวัด คณะสงฆ์ควรมีการประชุมวางแผนให้มีการเข้าใจในการบริหารจัดการจัดในเรื่องการดูแลและการบำรุงรักษาอาคารเสนาสนะของวัดรวมทั้งการก่อสร้างเพิ่มเติมเพื่อให้อยู่ในสภาพที่สมบูรณ์อายุอาศัย

๖) ด้านการสาธารณสงเคราะห์พระภิกษุสงฆ์ควรมีบทบาทในการส่งเสริม ด้วยการปลูกจิตสำนึก ให้เข้าถึงชุมชน สร้างความเข้าใจอันดีต่อกัน การสื่อธรรมเข้าสู่ชุมชน การส่งเสริมศีลธรรมซึ่งควรจะต้องเป่าหมายไว้ให้ชุมชนชนปลอดอบายมุขด้วย

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

๑) พระสงฆ์ต้องปฏิบัติตนดีสิ่งที่จะต้องเพิ่มคือควรมีการไหว้ภักทเล็กน้อยๆเพื่อให้เป็นแบบตัวอย่างที่ดีทำให้เกิดแรงจูงใจมากขึ้น

๒) วัดควรส่งเสริมให้พระสงฆ์ได้ศึกษาเล่าเรียนเพื่อให้เกิดความรู้ความสามารถทั้งทางโลกและทางธรรมโดยเปิดโอกาสให้พระสงฆ์ได้เรียนทางโลกมากขึ้น

๓) วัดควรส่งเสริมการเผยแผ่โดยยึดหลักให้ประชาชนญาติโยมพบเห็นทางแห่งความพ้นทุกข์ ไขเมตตาเป็นต้นนำทางให้มีจุดมุ่งหมายเพื่อประโยชน์สุขแกพุทธศาสนิกชน

๔) เจ้าอาวาสควรจัดสถานที่ความเปนอยู่ให้เป็นสัปปายะมากกว่านี้ ควรมีการสร้างสาธารณูปการที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมเพื่อที่จะให้ประชาชนสามารถมาใช้สถานที่ในการทำประโยชน์ต่างๆได้อย่างสะดวกสบาย

๕) ทางวัดควรส่งเสริมให้ประชาชนมาใช้สถานที่ในวัดทำกิจกรรมต่างๆเพื่อประโยชน์ของชุมชนได้ตลอดพร้อมทั้งสนับสนุนกิจกรรมต่างๆ

๕.๓.๓ ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

๑) ในการวิจัยครั้งต่อไปควรเปลี่ยนจากหลักพรหมวิหาร ๔ ไปเป็นหลักธรรมาภิบาลเพื่อเป็นการสำรวจว่าวัดในกลุ่มตัวอย่างจะมีการบริหารจัดการงานของวัดตามหลักธรรมาภิบาล

๒) ในการวิจัยครั้งต่อไปควรเปลี่ยนกลุ่มตัวอย่างจากพระสงฆ์ในวัดไปเป็นประชาชนชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในบริเวณชุมชนรอบๆ วัด

๓) ในการวิจัยครั้งต่อไปควรเปรียบเทียบระหว่างวัดหลวงกับวัดราษฎร์ เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้หลักพรหมวิหาร ๔ ในการบริหารจัดการกิจการคณะสงฆ์

๔) ในการวิจัยครั้งต่อไปเปลี่ยนจากความคิดเห็นไปเป็นสำรวจทัศนคติ เพื่อที่จะได้รับทราบปัญหาทั้งทางดานบวกและดานลบไปพร้อมๆกัน